

Institutul de Istoria Artei a întreprins în anul 1952 primele cercetări cu privire la arta populară din Munții Apuseni. Scopul acestor cercetări era de a pune în lumină creațiile artistice populare, care apoi ar putea fi valorificate în cadrul acțiunii de ridicare a nivelului de trai al Moșilor, conform Hotărârii C. C. al P. M. R. și a Consiliului de Miniștri din primăvara anului 1952.

Ținându-se seama de importanța problemei, cercetările au fost programate pe o perioadă de trei ani, și aveau să se facă în mod succesiv în cele trei sectoare ale Munților Apuseni: Bihor (1952), Zarand (1953), Cluj (1954).

Arta populară din zona muntoasă a regiunii Bihor a fost studiată sub mai multe aspecte: construcții (case și anexe), costum popular, textile, unelte de muncă, olărit. Întrucât în acest sector din Munții Apuseni apar o serie de sate specializate în anumite produse de artă populară (sumane, lăzi de zestre etc.), s'a trecut și la studiul acestora, urmărindu-se cauzele care au determinat fenomenul intens al specializării, întâlnit de altfel și în alte sectoare ale Munților Apuseni.

Cercetările făcute de colectivul din Munții Bihorului au dat la iveală aspecte neașteptate de artă populară. Nu numai bogăția formelor, dar și varietatea cromatică constituie o caracteristică pentru manifestările de artă populară din această regiune. Într'adevăr, textilele din Bihor — fie că este vorba de cele de casă

(cergi, țoluri etc.), fie de cele de podoabă (ștergere, năfrâmi) — sunt de o varietate nesfârșită. Materia primă folosită de bihorence, și anume cânepa și inul sunt și la îndemâna altor locuitori ai țării. Totuși, în ceea ce privește produsele textile, rar întâlnim atâtea posibilități creatoare ca în zona Beiușului. Tesături și cusături de aici au reușit să creeze lucruri de un efect artistic remarcabil, folosind culoarea naturală a lânii, albul și negrul; uneori artistul popular folosește albul pe alb — după un procedeu desigur preluat de populația săsescă sau maghiară — cu același simț puternic de creație.

Coloarea propriu zisă este de altfel deosebit de frecventă în produsele textile din Bihor. În special roșul aprins se întâlnește pe ștergere, lepedeie, fie sub forma de vârguțe, fie sub forma de ornamente. Adeseori însă culoarea roșie este asociată cu cea neagră, albastră sau galbenă. Ceea ce dă o notă cu totul tipică textilelor din regiunea Bihorului este însă intervenția în câmpul ornamental al colorii verde de frunză de vie. Se poate presupune că prezența colorii verzi în gama ornamentală bihoreană se datorește contactului Românilor cu populația maghiară, cu care conviețuiește de altfel în unele sate.

Din planșele numeroase, care ilustrează studiul pregătit în cadrul Institutului de Istoria Artei despre «Textilele din Bihor», reproduse două care ilustrează în parte cele semnalate în nota de față.

NICOLAE DUNĂRE

MEȘTERII LOCALI ÎN PICTURA FEUDALĂ DIN REGIUNEA CRAIOVA

Cercetările făcute în Regiunea Craiova de către colectivul Secției de artă feudală, în campaniile de vară din anii 1951-1952, au dat la iveală un număr însemnat de meșteri zugravi, necunoscuți până acum. Studiul monumentelor necercetate până acum, descifrarea atât a pomelnicilor de zugravi din proscomidie, cât și a celorlalte inscripții ne-au dat posibilitatea să facem unele considerații generale asupra condițiilor în care se zugrăveau mânăstirile și bisericile noastre, mai ales cele aparținând secolului al XVIII-lea și primei jumătăți a secolului al XIX-lea.

Meșterii zugravi din această vreme se deosebesc de predecesorii lor care rareori îndrăzneau să se iscălească; ei ies din anonimat și își trec adesea numele în pomelnicul zugravilor aflat în proscomidie. Pe unii din acești zugravi

îi stăpânește chiar și un sentiment de mândrie pentru opera lor. Un astfel de sentiment se pare că l'a însuflețit pe zugravii Iancu, Ioan, Ianc, Ion și Matei, care menționează la sfârșitul pisaniei zugrăvite în pridvorul bisericii din Șomânești (1749): «... noi vom muri, iar lucrul va rămâne în veci». Din acest exemplu reiese și faptul că numele zugravilor se găsesc însemnate nu numai în pomelnicele din proscomidie, ci uneori ele sunt chiar trecute la sfârșitul pisaniei. Alteori le găsim scrise în alte părți ale monumentului. Astfel, la biserica Călugăreasa sunt mai multe inscripții pictate pe piciorul pristolului din altar: popa Mihai zugrav 1822; Ioan zugrav; Dobre zugrav. Uneori meșterii semnează în colțul sau în josul unei scene, cum procedează «Dumitru zugrav», care și-a lăsat numele în josul picturii